

UTVIDET AKTIVITETSKALENDER – SE BAKSIDEN

GREVLINGEN

MEDLEMSBLAD | NATURVERNFORBUNDET | OSLO OG AKERSHUS (NOA) | NUMMER 2 | 2019 | 38. ÅRGANG

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

AKTIVITETSKALENDER | MAI

MER INFORMASJON FINNER DERE PÅ WWW.NOA.NO ELLER FACEBOOK: NATURVERN

8. MAI | KL. 17.30–20.30 | SMAK PÅ NATUREN TUR

STED: DR. DEDICHENS VEI 24, DRIVHUSET, TROSTERUD TORG. Bli med å lær om spiselige planter. Vi går en runde i nærskogen rundt Trosterud. Ta med matpakke og noe å plukke vekster i.

8. MAI | KL. 19.00 | TILTAK FOR GÅENDE OG SYKLENDE RUNDT BØLER OG NØKLEVANN SKOLE

STED: BØLER BIBLIOTEK | ÅPENT MØTE. Naturvernforbundet Oslo sør har jobbet med å kartlegge utfordringer for gående og syklende i området rundt Bøler og Nøklevann skole. På møtet presenterer vi ulike forslag til løsninger og det blir mulighet til å komme med innspill til forslagene og hva du mener bør gjøres.

10. MAI | KL. 12.00–14.00 | ÅPNING AV UTELIGGERHYTTA I GREFSENÅSEN

STED: STIG PARKERINGSPLASS, ÅRVOLL. Harald Grandes hytte var den eneste uteliggerhytta som ble stående frem til i dag. Den har nå blitt restaurert og er et yndet og spennende turmål i Grefsenåsen.

15. MAI | KL. 18.00 | FUGLESANGTUR LANGS LJANSELVA

STED: BUSSTOPPEN VED LJABRU HOVEDGÅRD. Vi går oppover langs med Ljanselva fra Ljabrua og opp til Sagstua ved Skulleruddumpa. På turen lytter vi etter ulike fugler og lærer triks for å kjenne dem igjen. Vi lager gjerne flere tema-turer i løpet av året og vil gjerne ha med fler til å bidra med organisering, kunnskap om temaer og forslag til turer.

15. MAI | KL. 17.30–20.30 | SMAK PÅ NATUREN TUR

STED: ELLINGSRUDÅSEN SENTER UTENFOR ELLINGSRUD T-BANESTASJON. Bli med Edle Catharina Norman på tur i nærområdet på Ellingsrud og lær om spiselige planter i skogkanten. Ta med matpakke og noe å sanke i, husk plastposer med fuktet kjøkkenpapir til plantene. Edle Catharina Norman har i 8 år levert spiselige, ville vekster til de beste restaurantene i Oslo, deriblant Maaemo som nå har 3 Michelin-stjerner. I tillegg har hun skrevet bestselgerboken Norges spiselige planter og bær og barneboken Tante Augustas ville spiskammer, sistnevnte sammen med Vigdis Hjorth. Signerte eksemplarer vil kunne kjøpes etter turen.

25. MAI | KL. 12.00 OG 26. MAI KL. 15.00 | VÅRONN PÅ FRØNSVOLLEN

STED: FRØNSVOLLEN, 3 KM FRA FROGNERSETEREN T. Bli med å gjør Frønsvollen i stand til sommeren. Lær om gammeldags seterdrift og bli en del av vår aktive gruppe på Frønsvollen. Til sommern kommer kvigene og da trenger vi setervakter. En eller to dagers deltakelse er mulig. Husk påmelding til fv@noa.no for overnatting.

AKTIVITETSKALENDER | JUNI – SE BAKSIDEN

GREVLINGEN

Medlemsblad
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)
Sognsveien 231
0863 Oslo

Telefon 22 38 35 20
noa@noa.no, www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør:
Ingunn Lund-Vang
918 17 453
lundvangingunn@gmail.com

Forsidebildet:
Mølleruinen ved Ellingsrudelva. Fra lokallagstur mai 2017.

Foto: Astrid Kjellevold

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2019.
All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel. Fotografene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

BLI MEDLEM
GI NATUREN EN STEMME

MEDLEMSKONTINGENT:
Hovedmedlem: 390,-
Familiemedlem: 450,-
Student: 200,-
Førsteårskontingent for student: 50,-
Pensjonist: 200,-

Kontoret på Søndre Sandås ved Sognsvann er åpent mandag, tirsdag og torsdag, kl. 10–14.

Grevlingen er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.

Trykk: itGrafisk
Opplag: 7.900

LEDER

Du holder nå i hånden Grevlingen nr. 2 som er et temanummer om et av våre yngste lokallag, Naturvernforbundet i Groruddalen. Lokallaget fikk tildelt støtte via prosjekttilskudd for Oslo europeisk miljøhovedstad for å lage et utvidet temanummer av Grevlingen. Og i 2019 hvor Oslo er kåret til europeisk miljøhovedstad, er det naturlig at NOA og lokallagene her setter ekstra fokus på miljø og klima i hovedstaden, også med ønske om at vi kan oppnå økt støtte og gjennomslag for forskjellige saker vi arbeider for.

Groruddalen var lenge det eneste området i hovedstaden vår hvor Naturvernforbundet ikke hadde et lokallag. Etter initiativ fra Helen Svensson fra Trosterud og Kirsten Berrum fra Grorud ble lokallaget stiftet 25. februar 2016. Lokallaget i Groruddalen favner over fire bydeler, Alna, Bjerke, Grorud og Stovner, med til sammen ca. 140.000 innbyggere av forskjellige nasjonaliteter.

Selve navnet Groruddalen oppstod en gang på 1950-tallet under generalplanarbeidet for Oslo. I dag er Groruddalen en innarbeidet fellesbetegnelse for hovedstadens nordøstre bydeler, og omfatter området mellom Østmarka i øst, Lillomarka i vest og Gjelleråsmarka i nord. Store ringvei avgrenser Groruddalen mot hovedstadens sentrum. Planen som kommunen utarbeidet i 1950 endret den en gang så frodige grønne dalen med kulturlandskap og store gårder omkranset av skog for alltid. Industri og næringsbygg ble plassert i dalbunnen, mens boliger og grøntområder ble lagt til dalsidene. I dag har det unge lokallaget store utfordringer innen klima og miljø som helseskadelig luft- og støyforurensing, belastende tungtransport, omfattende skrotarealer og ulovlige avfallsplasser og få grøntarealer.

Siden starten har lokallaget markert seg som et engasjert og driftig lokallag, med engasjerte ildsjeler som knytter samarbeidsprosjekter på tvers av de fire bydelene. I 2018 meldte lokallaget inn «Groruddalen: fra grått til grønt – fra skrot til spire» som et paraplyprosjekt i Oslo europeisk miljøhovedstad 2019, og ble godkjent som partner. Både Naturvernforbundet, NOA og Naturvernforbundet i Groruddalen er nå samarbeidspartnere med Oslo europeisk Miljøhovedstad, har signert miljøhovedstadsårets programerklæring og bidrar med én eller flere aktiviteter eller prosjekter i 2019.

Takket være flinke bidragsytere fra Naturvernforbundet i Groruddalen og noen av deres samarbeidspartnere er Grevlingen denne gangen fylt med inspirerende og interessante saker om Groruddalen og arbeidet til lokallaget. Her er det mye å lære om å hente!

God lesing!

Ingunn Lund-Vang, redaktør

Ingunn Lund-Vang.

ARTIKLENE I DENNE UTGAVEN AV GREVLINGEN

- Stakkars oss?
- Hvordan det startet i Groruddalen
- Byutvikling og fortetting i Groruddalen
- Naturvernforbundet i Groruddalen om kommuneplanen
- Samferdselsutfordringer i Groruddalen
- Busseminar og ideverksted
- Grønne områder – sikret i dag...?
- Ellingsrud elvepark – verd å slå et slag for
- Biologisk mangfold i Groruddalen
- Hva videre?
- Columbi egg i Grefsenåsen
- Stubbesitter

TELEFONEN VÅR ER BETJENT MANDAG, TIRSDAG OG TORSDAG FRA KL 10.00 TIL KL 14.00.

STAKKARS OSS?

«Stakkars dere i Groruddalen» er en uttalelse en i vårt nystarta lokallag i Groruddalen er blitt møtt med. Hva innebærer det? Det kan være uttrykk for et generelt syn på Groruddalen – eller er det lokallaget man synes synd på? Riktignok har vi store utfordringer når det gjelder gjennomgangstrafikk, tungtransport til og fra godsterminaler, luft- og støyforurensning og dårlig arealutnyttelse med store lagerbygg i dalbunnen, i tillegg til sosiale utfordringer. Vi skal dekke 4 bydeler med nesten 140.000 innbyggere fra 140 land.

Men er det synd på oss i lokallaget?? De fleste av oss bor fritt og fint tett opptil Østmarka eller Lillomarka, med god tilgang til kollektivtransport. Her har vi lokale folk med dugnad i ryggmargen og organisasjoner med lange tradisjoner når det gjelder kamp for natur og miljø. For å nevne noen: Østmarkas Venner og Lillomarkas Venner er skogens trofaste voktere. Alnaelvas Venner og Elveforum'ene har fått elver og bekker opp i dagen. Groruddalen Miljøforum og Akers avis Groruddalen har i flere tiår levert grundige høringsuttalelser i utbyggingssaker og stått opp for verdier vi deler. Aksjoner som «Stopp Huken – vern Marka» fikk nylig etter langvarig kamp stoppet driften av et pukk- og asfaltverk som nå skal tilbakeføres til Marka - en stor seier for nærområdet. Aksjonsgruppa «Bevar skogen på Romsås og vern markagrensa på Ravnkollen» har vunnet kampen mot utbygging av en mye brukt hundremeterskog – og vi kunne nevnt mange flere. Mangfoldet av organisasjoner kan synes forvirrende og noe fragmentert, men viser samtidig stor spredning i engasjement og bidrar til å involvere mange grupper. Vi

kan stå på skuldrene til disse kunnskapsrike og dyktige miljøene som har bygget solid erfaring og lokalkjennskap. Vi har en haug med ildsjeler og aktivister i Groruddalen som blir hedret for 20-30-40 års lang og tro tjeneste med jevne mellomrom. Heia dem og takk skal de ha!

Hva kan vi så tilføre som nykomling i dalen?

Kanskje det å knytte alle gode krefter sammen, få med nye grupper og gjøre ting på litt nye måter kan være vårt beste bidrag? Støtte, dytte, inspirere, samarbeide enda mer? Være en utålmodig lillebror som krever HANDLING NÅ – ikke prat og planer og resultater først om flere tiår!

Vi har bygget nettverk på langs og tvers av dalen, som Klimanettverk Ellingsrud og Samarbeidsgruppa for klimaspørsmål i Groruddalen. Vi heier på og samarbeider med barn og ungdom i Miljøagentene og Natur og Ungdom Oslo øst. Vi inspireres av Stovnerungdom med identitetsskapende prosjekter som «Lif Laga» og «Humleblokka». Vi støtter og jobber sammen med de nye parsellhagene, menigheter, velforeninger og borettslag, politikere og fagfolk, sentralt og lokalt. Vi har tidenes grønneste byråd i ryggen, med klimastrategi, strategi for urban dyrking osv. som pådrivere og inspirasjon. Vi er samar-

beidspartnere i Oslo europeisk miljøhovedstad 2019. Mye gjenstår, og det er en lang vei fra dagens grå, trafikkfylt dalbunn til en transformert og grønnere dal.

Les om våre første skritt ut i verden fra starten i 2016 til dagens 3-åring, i en Groruddal der vår visjon er «FRA GRÅTT TIL GRØNT – FRA SKROT TIL SPIRE». Naive optimister? Det sier noen om Greta Thunberg også.

Groruddalen: fra skrot – til spire?. Foto: Astrid Kjellevoll.

HVORDAN DET STARTET I GRORUDDALEN: INSPIRASJON, NETTVERK OG SAMARBEID

I møte med store klima- og miljøutfordringer i urbane byområder trengs det å forene alle gode krefter og dra lasset sammen.

Engasjementet mitt for klima og miljø ble fyrret skikkelig opp med deltakelse på «Folkets klimatoppmøte» i Paris, konferansen «Broen til framtiden» og Naturvernforbundets seminar «Redde verden der du bor». Det å komme sammen med mange likesinnede gir både inspirasjon og pågangsmot.

Men hva gjør man så på hjemmebane - i Groruddalen? En måte er å starte der man bor – med de man kjenner. «Min vei» inn i lokalt klima- og miljøarbeid ble derfor med Ellingsrudåsen som startpunkt.

«Hvem vil bli med å jobbe for klima i nabolaget?»

Ellingsrud er ei lita «bygd» lengst nordøst i Groruddalen, med Østmarka som nærmeste nabo. Her er velforeningen, kirka og frivilligsentralen bærende elementer i nabolaget. Det var naturlig å spørre disse om de ville være med å jobbe med klimaspørsmål lokalt. Alle sa ja! Vi startet foran valget i 2015 med å arrangere nærmiljøkonferanse om «klima og lokalt engasjement». Klima- og miljøengasjerte personer fra kirka, Naturvernforbundet, Groruddalen Miljøforum, Changemaker og Østmarkas Venner ble invitert til et panel som utfordret lokale politikere på hva de kunne gjøre for klima og miljø i Groruddalen. Utover høsten og våren arrangerte vi klimakafeer med temaer som urban dyrking og sykling, og fikk i gang samarbeid med bydelen og Oslo kommune/BYM. Konkrete resultater var bl.a. oppstart av en parsellhage på Ellingsrud og elsykkel til utlån fra Frivilligsentralen, som brukes mye av ungdom.

Fra nabolag til lokallag i Groruddalen

Groruddalen var på det tidspunkt det eneste området i Oslo der Naturvernforbundet ikke hadde lokallag. Helen Svensson fra Trosterud og Kirsten Berum fra Grorud hadde i lengre tid gått svangre med ideen om å starte lokallag i Groruddalen. Det tok litt tid – ideen måtte modnes, og aktuelle styremedlemmer finnes. Vi ble koblet sammen via Naturvernforbundet sentralt, og ved å stå på stand og bli synlige i nærområdene fant vi flere medlemmer. Lokallaget ble stiftet 25. februar 2016. Det ble tidlig klart for oss at utfordringene i Groruddalen er store, tunge og mange. Fire bydeler med ca. 140.000 innbyggere av mange nasjonaliteter, og med betydelige sosioøkonomiske utfordringer, gir ikke miljø og klima som høyeste prioritet. Hvordan skulle vi få satt miljø og klima høyere på den lokale dagsorden?

Elsykkel testes på klimakafe på Ellingsrud.
Foto: Akers avis
Groruddalen.

«Klimatoppmøte i Groruddalen» på Furuset bibliotek og aktivitetssenter.
Foto: Heidi C. Sæveld.

Samarbeid på tvers av organisasjoner og bydeler

Like etter oppstarten av lokallaget vedtok Oslo kommune sin ambisiøse klimastrategi: målet er å redusere byens CO₂-utslipp med 50 prosent innen 2020 og 95 prosent innen 2030, sammenlignet med 1990-nivå. Hvordan skulle klimakutt for Oslo håndteres på bydelsnivå? Hvordan ser klimaarbeid ut nedenfra, fra fire bydeler i Groruddalen? Vi ville gjerne høre hva bydelspolitikere, forskere og fagfolk mente om dette. Vi startet med å invitere Groruddalen Miljøforum, en paraplyorganisasjon for velforeninger og borettslag i Groruddalen, som gjennom en årrekke har jobbet med byutviklings- og samferdselssaker, til å samarbeide om et åpent møte om lokalt klimaarbeid. Dette initiativet resulterte i etablering av «Samarbeidsgruppa for klimaspørsmål i Groruddalen», der Groruddalen Miljøforum, foreningen Global Kunnskap og Akers Avis Groruddalen deltar sammen med Naturvernforbundets

lokallag. Vårt første arrangement ble kalt «Klimatoppmøte i Groruddalen» og fant sted 17. februar 2017 på Furuset bibliotek og aktivitetssenter. Hele biblioteket var fylt med klima- og miljøengasjement. Mange kontakter ble knyttet under forberedelsene, og disse har vi fortsatt å samarbeide med på ulike nivåer og måter.

Vi bygger gradvis et nettverk av forbindelser på tvers av bydeler, generasjoner, organisasjoner, med enkeltpersoner, fagfolk, politikere og kunnskapsmiljøer. Vi blir bedre kjent, får lettere høre om nye ting som skjer, det blir enklere å ta kontakt og for andre å kontakte oss. Vi setter klima og miljø på dagsorden lokalt og holder det varmt, dytter der vi kan, drar i noen tråder, legger til rette for møteplasser og kontakter. Politikere og administrasjon i bydelene skal kjenne at det er et trøkk nedenfra på disse temaene! Samarbeidsgruppa for klimaspørsmål i Groruddalen er blitt en viktig samarbeidsallianse.

«Grønn festival» fylte hele Ellingsrud kirke.
Foto: Heidi C. Sæveld.

Involvering av nye grupper – mobilisering nedenfra

Med klimaregnskap og Oslo europeisk miljøhovedstad 2019 opplever vi at det er blitt mer fokus på klima og miljø også på bydelsnivå. Men bydelene har mange oppgaver og begrensede ressurser til «hands on» tiltak av mer praktisk art. De er avhengig av frivillige. Vi har som miljøorganisasjon begrensede aktive ressurser. Vi er et styre på 5-6 medlemmer, med til dels ulike prioritinger og flere bydeler å rekke over. Det er en situasjon som er egnet til å slite ut folk på kort tid. Hvordan nå ut til flere, og få med flere i aktivt klima- og miljøarbeid?

Vi tror at det å vise fram det voksende grønne engasjementet og stadig

involvere nye grupper er en vei å gå for å mobilisere lokalt. Høsten 2018 arrangerte vi sammen med Ellingsrud og Furuset menighet «Grønn festival» i Ellingsrud kirke. Kirka var fylt til randen av kreative grønne eksempler – fra parsellhagenes smaksprøver til ungdomsskolens hydroponiprojekt (dyrking i vann), «kortreist reisebyrå» med Østmarkas Venner, Lillomarkas Venner og Naturvernforbundet som «reiselivsansatte», dialogmøte mellom ulike trosretninger og ungdomsbidrag gjennom sang, rap, appeller og ungdomspolitisk debatt. Det var en positiv og livgivende

stemning, som gir håp om økt engasjement og deltakelse for klima og miljø. Vi fikk vist at det kan være morsomt, bra for helsa og billig å leve miljøvennlig. «Naboeffekten» sies å være viktige enn forordninger ovenfra – selv om begge deler trengs i en stadig alvorligere situasjon for verdens klima og miljøutfordringer. Vi må fortsette å søke samarbeid og forene alle gode krefter i innsats for klima og miljø, lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt. Alle kan gjøre noe, være et eksempel, få med en nabo, inspirere familie og venner.

Av Reidunn Myster Beier og Ragnar Torgersen, Groruddalen Miljøforum

BYUTVIKLING OG FORTETTING I GRORUDDALEN

Groruddalen Miljøforum (GM) er en medlemsorganisasjon for enkeltpersoner, velforeninger, borettslag og andre instanser. GM ble stiftet i 1988. Vi har et nært samarbeid med Akers Avis Groruddalen. I de siste årene har vi hatt et samarbeid med Naturvernforbundet i Groruddalen i Samarbeidsgruppa for klimaspørsmål omkring «det grønne skiftet». Samarbeidsgruppa hadde i 2017 et stort klimaseminar på Furuset bibliotek, og i 2018 var det busstur rundt i dalen med seminar på Vollebekk. GM jobber bl.a. med høringsuttalelser til ulike planer for byutvikling og fortetting i dalen. Vi er her invitert til å skrive om dette.

Groruddalen, som dekker 4 bydeler, er et område i transformasjon. Kommuneplan 2015 (KP 2015) har sett på mulige nye boligområder med sikte på fortetting. Gjennom områdeutvikling med fellesplanlegging, utvikling ved kollektivknutepunkt og ved stasjonære områder utvikles ulike områder i dalen. Mye vil skje ved stasjonene på de to T-banelinjene (2 og 5), samt ved at næringsareal i dalbunnen skal

transformeres. Kommuneplanens samfunnsdel 2018 med byutviklingsstrategi vedtatt i Oslo bystyre i januar 2019 peker på mer blandede formål bolig/næring, mulighet for lokal boligkarriere mm. Ellers videreføres mye fra KP 2015 i 2018-planen. Kommunen vil redusere bilbruken og satse på kollektiv, sykkel og gange. Planprosesser med bruk av områdereguleringer, av planprogram med VPOR mm er i gang flere steder i dalen, og på Vollebekk er boligbyggingen i full gang. Strategisk plan for Hovinbyen ble vedtatt for et par år siden, og kan innebære inntil 40.000 nye boliger på lang sikt. Hovinbyen dekker bl.a. nedre del av Groruddalen.

Det planlegges transformasjon av gamle næringsområder med sikte på etablering av mindre arealkrevende virksomhet. Nye typer arbeidsplasser skal erstatte lager og tidligere industri. Fortsatt næring i dalen vil kunne innebære kortere reiseveier med mindre klimabelastning. Byrådet ønsker etablering av boliger i dalbunnen på Kjelsrud (ved IKEA) og på Breivoll mellom Alna jernbanestasjon og Bryn. Dette er det

uenighet om.

Mulighetene for byutvikling i dalen henger nært sammen med hva som eventuelt kommer av løsninger på de store samferdselsutfordringene. Vi viser til innlegget fra Bjørn E. Engstrøm om disse samferdselsutfordringene.

Kommuneplanene førte til uro i mange villa- og eneboligområder som var omfattet av den såkalte «Småhusplanen». Groruddalen ble i liten grad berørt. Beboeraksjonens innsats i småhusområdene har medført at det har blitt en større bevissthet i byen om hva som er bærekraftig utbygging. Dette må omfatte mer enn bare fortetting i knutepunkter for å få redusert bilbruk.

Alnaelva og sidebekkene til elva er viktige for utviklingen i dalen. Sidebekkene skal opp i dagen igjen, og Alna

vurderes for et sterkere vern i KP 2018. At bekker og elver er åpne, er vesentlig når klimaet er i endring. Bekkene bidrar til bedret overvannshåndtering i dalen. Huken pukkverk ved Ammerud er endelig historie, og skal overlates til friluftslivet.

Groruddalsenheten i Plan- og bygningsetaten har i de siste års plansaker vært opptatt av å høre befolkningens synspunkter og har lagt til rette for gode medvirkningsprosesser.

KP 2018 er ikke juridisk bindende, men det er gitt sterke føringer for at den skal legges til grunn for ny arealdel. Plansaker skal håndteres i tråd med vedtatt byutviklingsstrategi inntil kommuneplanens nye arealdel er vedtatt en gang etter kommunevalget.

Oversiktsbilde over
Groruddalen.
Foto: Akers avis
Groruddalen.

NATURVERNFORBUNDET I GRORUDDALEN OM KOMMUNEPLANEN

Våren 2017 leverte lokallaget sin høringsuttalelse til kommuneplanens samfunnsdel.

«Naturvernforbundet i Groruddalen verdsetter intensjoner og planer om et grønnere, varmere, skapende Oslo. Men vi vil generelt påpeke at dagens omfattende problemer med trafikk, luftkvalitet og støy må løses før man går videre med planer om boligfortetting og veiprosjekter i Groruddalen. Tidligere grenseverdier for støy og forurensning må gjeninnføres. Sammenhengende blå-grønne drag i dalbunnen, og mellom dalbunnen og Østmarka på den ene siden og Lillomarka på den andre, må sikres og videreutvikles. Omkringliggende skog og grøntdrag i dalbunnen er Groruddalens lunger. Vassdrag bør reguleres som landskapsvernområder og Markagrensa må overholdes. Klimasmarte løsninger må gjennomføre all videre planlegging i dalen.

VEKST OG FORTETTING

Naturvernforbundet i Groruddalen er svært bekymret for en planlagt, kraftig boligfortetting østover i byen, jfr. «utviklingsområder i ytre by kategori A». Dette er områder i dalbunnen med tung nærings- og industribebyggelse,

og det er planlagt høy arealutnyttelse. Vi etterlyser en helhetlig plan for disse sonene, slik at man sikrer seg mot en tilfeldig utbygging basert på utbygges premisser. Det må også stilles spørsmålstegn ved om byen skal vokse slik prognosene tilsier. Vi etterlyser alternative planer for lavere vekst. Fortetting i Groruddalen kan medføre risiko for opphopning av sosiale problemer, som bydelene her har en stor andel av fra før. En god miks av boligtyper må vektlegges. Utbygging må skje med tett medvirkning fra lokale organisasjoner som Groruddalen Miljøforum (GM) og nærliggende velforeninger. Naturvernforbundet i Groruddalen støtter for øvrig GMs høringsuttalelse til kommuneplanen i 2015, som fortsatt er relevant for vårt område.

SAMFERDSEL

Naturvernforbundet i Groruddalen støtter høringsuttalelsen fra Ellingsrud velforening, der bl.a. Ahusbanen og tverrforbindelse til Stovner er omtalt. Det må fokuseres på både kortsiktige og langsiktige løsninger. Dagens vei-

Ikke mer motorvei til Groruddalen.
Foto: Akers avis Groruddalen.

trafikk må bygges ned, og det kan ikke legges mer motorvei til Groruddalen. Trafikkproblemer i ett område må ikke løses ved å forskyve disse til et annet, slik Statens vegvesen foreslo med E6/Smalvollen. Det må raskt etableres innfartsparkeringsplasser ved bygrensa. Det er behov for å tilrettelegge for at arbeids- og fritidsreiser kan foretas uten bruk av bil i Groruddalen. Folkehelseperspektivet bør styrkes slik at både næringsliv, skole og organisasjonsliv stimuleres til økt bruk av kollektiv, sykkel og gange.

AREALBRUK

Næringslivet i Groruddalen legger beslag på store arealer og omfattende «skrotarealer». Naturvernforbundet i Groruddalen mener at næringslivet bør involveres sterkt i "det grønne skiftet". Hvis bedrifter skal ligge i bynære områder, må de stilles krav til når det

gjelder miljøvennlig transport både for gods og ansatte, og de må forventes å bidra til grønnere og triveligere omgivelser i dalen. I planen s. 50 heter det at det skal etableres et grøntregnskap for å få oversikt over byens grøntområder, og at tak, vegger, skrotarealer og flater som ligger brakk skal utnyttes. Her er det mye å ta i bruk i Groruddalen! Store takflater kan for eksempel vurderes brukt til grønne tak eller solcelletak som kan bidra til overvanns- og energiløsninger. Løkk over E6 og Østre Aker vei vil også tilføre tiltrenge arealer for boligbygging og grønne drag med tverrforbindelser. Det bør tilføres ekstra ressurser i Groruddalen med sikte på kartlegging og planer for opprydding, beplantning og utvikling av dyrkingsprosjekter, som både kan fungere som inkluderings- og sysselsettingstiltak. Vi viser i den forbindelse også til vår høringssuttalelse til "Spirende Oslo".»

Av Bjørn Edvard Engstrøm, Naturvernforbundet i Groruddalen og Groruddalen Miljøforum

SAMFERDSELSUTFORDRINGER I GRORUDDALEN

Tre hovedveier på langs i dalen

Tre hovedveier går på langs i Groruddalen. Det er E6, riksvei 4 (Trondheimsveien) og Østre Aker vei (riksvei 163). Disse hovedveiene er svært trafikkerte veier og fører til store miljøbelastninger for både natur og mennesker som bor i Groruddalen. Mye av tungtrafikken har sammenheng med trafikk til og fra Alnabruterminalen som ligger sentralt plassert i Groruddalen. Det er et påtrengeende behov for tiltak som kan bedre miljøforholdene. Noen av de mest aktuelle tiltakene er omtalt nedenfor. Flere av tiltakene er av gammel dato, men er aldri blitt realisert på grunn av manglende prioritering. Samtidig har trafikkmengden på veiene økt fra år til år. Den såkalte Ahusbanen (Baneløsning Nedre Romerike) ble foreslått allerede i 1960. Også løkket over E6 ved Furuset er et «gammelt» tiltak som det har vært

snakket om i minst 20 år uten at man her klart å komme videre med saken.

Tiltak som kan bedre forholdene

En nedgradering av Trondheimsveien gjennom deler av Groruddalen er et mulig tiltak som trolig kan realiseres raskest. Dette vil bedre bo- og miljøforholdene for mange mennesker som bor langs veien. Byrådet i Oslo har foreslått en egen kollektivtrasé som kan bidra til at bussene kan komme fortere frem og at biltrafikken reduseres. Et annet tiltak som støttes av lokallaget i Groruddalen, er byggingen av spor for trikk til Tonshagen, som kan fjerne mye av busstrafikken langs Trondheimsveien fra Sinsenkrysset til Bjerke.

En merkbar reduksjon av trafikkmengden har vist seg vanskelig å få til. Det ble imidlertid i juni 2018 vedtatt i Akershus fylkeskommune å forlenge

T-banens linje 2 fra Ellingsrudåsen stasjon til Lørenskog sentrum (Baneløsning Nedre Romerike). En slik baneforlengelse kan om noen år føre til at bil- og busstrafikk flyttes fra veiene og over på den mye mer miljøvennlige T-banen. En forstudie for denne baneforlengelsen skal legges frem sommeren 2019. Oslo kommune ønsker også å utrede i en Konseptvalgutredning (KVU) en tverrforbindelse for T-banen i Groruddalen. Dette kan også bidra til at bil- og busstrafikk flyttes over på T-banen. Begge disse tiltakene ser dessverre fremdeles ut til å ha en lang tidshorisont før de kan bli realiteter.

I mange år har det vært arbeidet for å få bygget et miljølokk over E6 ved Furuset. Et slikt lokk er godt begrunnet ut fra estetiske hensyn, det vil i vesentlig grad redusere støybelastningen langs E6 og lokket vil ha stor betydning for en grønnere byutviklingen i dette området av Oslo. Lokket er omtalt i revidert Oslo-pakke 3-avtale fra 2016. Tiltaket har hittil ikke blitt prioritert av Statens Vegvesen, som har det avgjørende ord i og med at dette er en Europavei. Oslo kommune har gått inn for at lokket skal bygges. Lokallaget i Groruddalen har engasjert

seg i saken i samarbeid med blant annet Groruddalen Miljøforum og gir saken høy prioritet. Lokallaget har foreslått at lokket over E6 ved Furuset skal tas inn i arbeidet med Byutviklingsavtalen, og vil jobbe for at lokket kommer med i Nasjonal Transportplan.

Den såkalte Fossumdiagonalen er en tunnel fra Trondheimsveien til Østre Aker vei som kan avlaste mye av tungtrafikken til og fra Alnabruterminalen, som i dag går på både hovedveier og lokalveier i Groruddalen. Statens Vegvesen har nylig gått inn for denne løsningen, selv om prosjektet ligger langt frem i tid.

Prosjektet «Manglerudtunnelen» har byttet navn til E6 Oslo øst. Det forslaget som foreligger i første halvdel av 2019 er at trafikken skal føres i en 4,8 kilometer lang tunnel fra E6 ved Manglerud og frem til Alnabru, med en egen avkjøringsvei inn til Alnabruterminalen. Dette vil føre til mindre trafikk på Ring 3 i og med at trafikken går gjennom tunnelen isteden. Dette vil bedre bokvaliteten for mange beboere langs de berørte veiene med mindre støy og luftforurensninger. Foreløpig er det planlagt for at byggingen kan starte i 2024.

Illustrasjon som viser miljølokk over E6 Furuset.
Illustrasjon: A-lab

BUSSEMINAR OG IDEVERKSTED

Samarbeidsprosjektet «Groruddalen: fra grått til grønt – fra skrot til spire» – en reise i gråsonene med håp om endring.

En gang var Groruddalen en grønn dal, med store gårder og åkerlandskap og Alnaelva som slynget seg nedover dalbunnen, omkranset av skogsområdene Østmarka og Lillomarka.

Med industrialiseringen ble dalen nedbygget av de tre store veiene Trondheimsveien, Østre Aker vei og E6. Disse deler dalen i kakestykker som henger dårlig sammen, med luft- og støyforurensning. Det finnes mange flotte boområder i dalsidene. Tanken bak utbyggingen var at folk skulle bo i dalsidene, i drabantbyene, som tidlig ble tilgodesett med et godt T-banenett til sentrum (linje 5 til Vestli og linje 2 til Ellingsrudåsen). Arbeidsplassene skulle legges i dalbunnen.

I dag er dalbunnen teppelagt med langstrakte, grå lager- og kontorbygg, med enorme takflater og svært dårlig arealutnyttelse. Tungtransport til og fra bedrifter, Alnabruterminalen og andre godsterminaler gir helseskadelig støy- og luftforurensning.

Busstur gjennom Groruddalens skyggelandskaper

En kjøretur gjennom Groruddalens gråsoner i dalbunnen er en ganske deprimierende opplevelse. I april 2018 inviterte lokallaget og Samarbeidsgruppa for klimaspørsmål i Groruddalen ca. 60 politikere, fagfolk og organisasjoner med på en bussreise for å se disse områdene samlet og bli utfordret til å tenke: Hva kan vi gjøre her – på kort og lengre sikt? Vi ønsket med dette å sette Groruddalen på kartet foran miljøhovedstadsåret 2019, med utfordringer og muligheter.

Vi passerte villfyllinger og skrotarealer, gamle lagerskur og nyere bedriftsbygg. Underveis hadde vi bl.a. innlegg fra Plan- og bygningsetaten om byutviklingsplaner for de nærmeste ti-årene, der fortetting og kombinasjon næring/bolig er et tema. Deltakerne ble i etterkant bedt om å komme med ideer og forslag. Disse har lagt et grunnlag for mange temaer å følge opp, på

Det var en gang ...
Grønne åkre langs
Gamle Strømsvei.
Foto: Ukjent.
Kilde: Oslo byarkiv.

kort og noe lengre sikt. Noen av disse presenteres nedenfor. Samarbeidsprosjektet «Goruddalen: fra grått til grønt – fra skrot til spire» er meldt inn til Oslo europeisk miljøhovedstad 2019, der vårt lokallag er samarbeidspartner.

Miljølokk over E6 ved Furuset

Lokallaget var blant initiativtakerne til en aksjonsgruppe for å løfte fram dette 20 år gamle kravet i januar 2018, med tverrpolitisk støtte fra alle politiske partier i Goruddalen og en rekke organisasjoner som representerer miljøer berørt av støy og forurensning fra E6. Miljølokket er et viktig element i byutviklingsperspektiv hvis Furusetområdet skal bli det klimavennlige forbildeprosjektet som er planlagt gjennom de siste årenes FutureBuilt-satsing. Se også avsnittet om samferdsel.

Byutvikling «innenfra og ut»?

Under busseminaret fokuserte vi på at områdene Furuset, Grorud stasjon, Grorud sentrum og Stovner/Rommen må ferdigstilles i henhold til vedtatte planer før man begynner å se til dalbunnen for framtidig boligbygging. Det er mye som gjenstår før diagonalen fra Furuset til Stovner blir gode bomiljøer. Furuset uten lokk over E6 blir liggende nede i ei forurensa dump, atskilt fra Østmarka. Grorud senter bærer i dag preg av å være en bussterminal. Her foreligger det også planer om lokkløsning for å få til en god byutvikling. Stovner/Rommen hviler på en stor søppelfylling, med alt det innebærer av usikkerhet knyttet til videre utbygging av området. Som Torgersen og Muster Beyer peker på i sin artikkel om byutvikling og fortetting, er det uenighet

om hvordan dette skal skje. Naturvernforbundets lokallag har i sin høringsuttalelse til kommuneplanen kommet med sterke reservasjoner mot boligbygging i dalbunnen, se egen artikkel.

«Den store søppeljakta»

Ruskengeneral Jan Hauger var med på bussturen og var oppgitt over villfyllinger og skrotarealer, både på offentlig og privat grunn. Han ønsket å samarbeide videre for å se på hva som må til for å legge nødvendig press på de som forsopler. Stortingspolitikere som var med på turen ba om å bli kontaktet hvis det trengs lovendringer. «Slik kan vi ikke ha det!» var konklusjonen. Samarbeidsgruppa har konkludert med at vi vil være pådrivere for å etablere et forpliktende samarbeid mellom offentlig og privat næringsliv vedrørende opprydding og forskjønning av Goruddalens dalbunn. Det må satses målrettet på systematisk opprydding, å hindre forsøpling og fjerne villfyllinger samt inspirere til beplantning og skjerming.

Et versting-eksempel i nærheten av Grorud stasjon er nå ryddet og arealer planert med sikte på å lage sykkelveitrase. I anledning Oslo europeisk miljøhovedstad 2019 planlegges en utvidet GoruddalsRusken, som et samarbeidsprosjekt med Rusken, bydelene, næringslivet, skoler, barnehager og Alnaelvas venner, for å rydde langs veier, bekker, elver og i gråsoner. Samarbeidsgruppa håper dette vil bli en årlig foreteelse. Etter lokale ryddesjauer i perioden 6.-9. mai blir det festkonsert og grønne aktiviteter i et fellesarrangement 9. mai i Grorudparken, der alle fire bydelene deltar etter sine lokale ryddesjauer.

Dalbunnen er i dag fylt av langstrakte grå lagerbygg med dårlig arealutnyttelse. Foto: Astrid Kjellevold.

Skrotarealer. Foto: Astrid Kjellevold.

Bane Nor har ryddet og planert – her kommer det ny sykkelveitrase.
Foto: Astrid Kjellekvold.

«En spirende dal» - urbant landbruk i Groruddalen

Etter den deprimerende bussreisen gjennom Groruddalens dalbunn måtte vi ha noe oppbyggende å tilby. Busseminaret ble avsluttet med ideverksted på Vollebekk fabrikker i Hovinbyen. Her presenterte Samarbeidsgruppa for klimaspørsmål en strategi for urbant landbruk i Groruddalen, «En spirende dal», med forslag til samarbeidsformer og tiltak på kort og lengre sikt. Med utgangspunkt i «Spirende Oslo» har gruppa utarbeidet forslag til en handlingsplan for lokale initiativ, med visjonen «En grønnere dal – gode møteplasser – sunn mat - bedre folkehelse». Samarbeidsgruppa mener det er viktig at ulike aktører møtes og går i dialog om å finne gode løsninger og iverksette tiltak.

En spirende dal
– sosial møteplass i
grønne omgivelser.
Ellingsrud parsellhage.
Foto: Tommy Svendsen.

Bydeler, etater, barnehager, skoler, borettslag, næringsliv, organisasjoner og enkeltpersoner kan engasjeres, og det bør åpnes for innovative løsninger og engasjement der grå områder omgjøres til grønne. Noen eksempler som foreslås er samarbeidsnettverk mellom gårdene i dalen, etablering av flere parseller og andelslandbruk, «holdeplasshager», pollinatorpassasjer, «pollinatorparadis» på gravlundene, skolehager, «spiselig skolevei», beplantning langs veier og skinneganger, etablering av grønne bufferzoner for skjerming av næringsområder, takhager og andre former for utnyttelse av takarealer, mindre plen og mer ville vekster og blomsterenger i borettslag – og «grønt belte» som innsatspremiering! Gjennom å kommunisere felles, overordnede mål som flere aktører kan samles om, blir det lettere for den enkelte å handle. Og når mange gjør litt hver kan vi få til store endringer sammen!

«Grønne bufferzoner» som skjerming mot industriområder og terminaler

Stygge, grå områder gir en trist utsikt for mange beboere, f.eks. naboer til Alnabruterminalen og skinnelangs T-bane og jernbane. Samarbeidsgruppa har vært på befaring til Drammen havn og sett på skjermingsløsninger med grønne bufferzoner i ytterkanten av industriområdet på Holmen. Vi ønsker å gå i dialog med Bane Nor og andre deler av næringslivet for å motivere til skjerming med beplantning, som i tillegg til å være visuelt estetisk og bedre luftkvaliteten kan bidra til pollinatorpassasjer på langs og tvers av dalen.

Takflater har vi nok av!

Etter bussturen satt Vidar Noreng, leder av Furuset Idrettsforening med tilhold i Furuset Forum med spørsmålet: Hvordan kommer vi i gang med miljøtiltak i vår sammenheng? Kan vi bli bydelens - eller kommunens - eller landets - mest miljøvennlige idrettsforening?? Med sine nærmeste medarbeidere, to fra Samarbeidsgruppa og bydelen på laget ble det sendt søknad om støtte fra Oslo europeisk miljøhovedstadsmidler, og søknaden fikk en god startpott. Takhage, solceller og mikroenergianlegg krever riktignok en mer omfattende finansiering. Dyrkekasser og «humlegate» på bakkenivå blir et startskudd for «Et spirende Furuset» i miljøhovedstadsåret. Kanskje blir dette et forbildprosjekt for Groruddalens enorme grå takflater? Snøballen har iallfall begynt å rulle, og miljøbyråden har vært på besøk. Hun likte ideene godt – vi håper det medfører ordninger som kan fullfinansiere prosjektet.

«Humleblokka» - hus og mat til humlene i Groruddalen

Har du hørt om «Humleblokka»? Det er Groruddalens svar på «insekthotell» og et prosjekt som ble født under forbedrelsene til «Groruddalen: fra grått til grønt . . .». Vi samlet Miljøagentene på Veitvet og ungdom fra Stovner Media og spurte hva de ville gjøre for en grønnere dal? De ville ta vare på insektene – og dermed ble «humleblokka» født. Her i dalen er det blokker som gjelder. Med foreningen «La Humla Suse» som faglig støtte ble en pilot igangsatt med utplassering av 10-12 humleblokker med ulik innredning for å se hva humlene trivdes best med. En evaluering på høsten viste at få humledronninger hadde flyttet inn, og prosjektet ble videreført med mer fokus på humlas omgivelser og «matfat». Nå rekrutteres «humleambassadører» i alle Groruddalens bydeler. Enkeltpersoner, borettslag, barnehager, skoler, bedrifter, menigheter og organisasjoner deltar. De vil selv dyrke pollinerende vekster og jobbe for å få med flere. Målet er å skape mest mulig sammenhengende pollinatorveier på langs og tvers av dalen. Forsøk med humleblokker og andre insekt-

boliger fortsetter. Vi erfarer at humlene gir oss mye inspirasjon i arbeidet for biologisk mangfold, og at det er lettere å mobilisere til aktiv deltakelse fra barn, unge og voksne med utgangspunkt i humler og humlevennlige vekster enn mindre kjente insekter og arter.

Grønne nabolagskafeer?

Vi ønsker å få med flere på å leve miljøvennlig og bærekraftig. Noen ildsjeler fra Vålerenga lot seg inspirere av vår «klimakafe» på Ellingsrud og startet opp «Grønn nabolagskafe», med månedlig program gjennom hele året. Vi har nå planer om å samarbeide med dem om et helårsprogram, noe som vil forenkle planlegging og gjennomføring for lignende tiltak på fastere basis. Vi tror deres navn har bredere appell, og ser vinn-vinn ved samarbeid mellom flere aktuelle nabolag.

Fortsatt samarbeid med mange aktører

Samarbeidsgruppa og lokallaget kan ikke selv gjennomføre alle slike prosjekter. Vi er helt avhengige av å samarbeide med aktører som tar «eierskap» til prosjektene. Vår rolle blir å dytte i gang, støtte og bistå der vi kan og slik være med å tilrettelegge for gode prosesser i det grønne skiftet lokalt. Vi vil fortsette å bygge nettverk og få med nye grupper i en omstilling «fra grått til grønt» i Groruddalen og vise at et klima- og miljøvennlig liv er morsomt, meningsfylt og bra for egen helse og lommebok. Vi håper dette arbeidet vil ta oss inn i ei bedre framtid, med bedre luft, mindre forbruk, kortreist mat og helsefremmende transportvaner.

En spirende dal
– dyrking mellom blokkene.
Foto: Astrid Kjelle vold.

Grønne områder – sikret i dag ...?

Parkene i indre by har sin faste plass i bybildet. Ingen tør å foreslå en omregulering til idrettsplasser. I ytre by derimot er disse grønne lungene under sterkt press. Mange rapporter er lagt fram de siste årene om viktigheten av friluftsarealer og bevaring av grønnstruktur. Men det har også kommet krav om bedre tilrettelegging for idretten, først og fremst flere kunstgressbaner.

I bydel Grorud har vi Alnavassdraget som slynger seg gjennom bydelen som et blågrønt bånd. Vi har også noen få grønne sletter som innbyr til friluftsaktiviteter eller bare rekreasjon. Midt mellom 50-talls lavblokker ligger Kalbakkenfeltet. Engang en åpen grønn slette der det ble spilt fotball, men også flittig brukt til fornøyelse og lek, som snarvei til skole og barnehage eller som en invitasjon til å kose seg i sola. Men med plastgress og gummigranulat som nødvendig standard for fotballbaner kom også gjerder og ballnett og flomlysmaster, og da var det slutt på idyllen. Sikkert bra for den organiserte fotballen, men et tap for nabolaget, barnehagen og skolen. Tilrettelegging ble en ensretting for bare fotballen. Og mer ble det. Det ble trangt, men enda en bane ble presset inn. Med høyere lysmaster som lyser opp hele nabolaget, mer galvanisert stål, asfalterte stier og plastgress. Og nå vil den lille gjenværende grønnstripen i vest forringes ytterligere. En foreslått utbygging med en høyblokk og nye bygninger vil skyggelegge det lille naturarealet som er igjen.

Den gamle fotballbanen «Grorudgullet» nær Grorud skole hadde høy standard som naturgress-

bane. Den ble til dels brukt som reservebane for landslaget og var ellers forbeholdt elitelaget. Men nå er også den erstattet med banalt plastgress. I tillegg til dagens to kunstgressbaner bygges nå en ny idrettshall med barnehage. Brøyting av banene om vinteren gir store snøhauger iblandet gummigranulat fra oppmalte bildekk – et stygt syn og en kritisk forurensningskilde. Akebakken på Ammerud ble bebygget med en midlertidig brakkebarnehage for 12 år siden. Den skulle stå maks 2-3 år. Foreløpig finnes ingen planer om å fjerne den fra friarealet.

Mange kjenner vel friarealer som på kart var registrert som «sikret grøntareale». Noen få år etter var de omgjort til idrettsarenaer eller bebygget med haller. Behovet for undervisningsbygg, barnehager og idrettsanlegg ble tydelig undervurdert i planleggingen av forstedene i Groruddalen, og nå må friarealer og grønne lunger vike. Denne problemstillingen trenger mer årvåkenhet av beboere og politikere på alle plan. Nye boligfelt planlegges tett med for få og for små grøntarealer, trolig for få skoler og barnehager, og for lite plass for idretten. Med bare noen vedtak i kommunestyret, så er det slutt med sikrede grøntarealer - da popper det opp triste firkantede haller og spesialiserte idrettsarenaer i stål og plast, inngjerdet og med asfalterte gangveier – en idrettspark uten gress og trær. Som det sto i planene for idrettslekeplassen(!) ved Furuset Forum: «... den skal stimulere barn til allsidige bevegelser i grønne omgivelser (..) arbeidet med bl.a. legging av kunstgress i aktivitetsparken (!) planlegges».

Brakkebarnehagen i Skileikområdet mellom høyblokkene på Ammerud.

Det store grøntarealet på Kalbakken – nå helt fylt opp av fotballbaner med kunstgress. Kartdata:norkart.

Ellingsrud elvepark

– verd å slå et slag for

Dette området ligger nordøstligst i Groruddalen (bydelene Alna og Stovner) og grenser til Lørenskog. Ellingsrudelva danner kommunegrensen. Egentlig har elva vært svært mishandlet. Oppdemningen av Elvåga-vannene i 1960-årene nord i Østmarka reduserte vannmengden i elva til en tiendedel av hva den var. Det må vi leve med inntil vannforsyningen til Oslo syd via Skullerud legges om. I 1930-årene ble elva rettet ut over jordene til Ellingsrud gård, og de naturlige svingningene (meandrene) forsvant. Det må vi også leve med.

Men området med og rundt elva kan likevel bli svært fint. Svært mange går veien fra Ellingsrud og inn til Mariholtet i Østmarka på en godværssøndag. Nå vil vi gjerne på en nennsom måte få dem til å oppleve flott natur og gammel kultur i dette området som en del av turen. Vi ser at elveløpet kan bli en idyll ned langs elva til Karihaugveien. Forsiktig behandling av elvebreddene, rydding, og anlegg av en enkel tursti med noen pene broer. Her kan det også komme

benker og ildsteder. Fossekallen og beveren frisker opp. Forslag til gyteplasser for fisk og egnede fiskeplasser finnes. Det arbeides også med informativ skilting – et nytt skilt har alt kommet opp på veien ved parkeringsplassen.

Også mye kulturhistorie

Hvis du går langs Mariholtveien og passerer bommen ved Nuggerud, vil du nå utpå brinken ved traséen til skiløypa få et godt overblikk over mølle- og sagbruksruinene nede ved elva. De kommer fram i dagen med minnene fra hundre års storindustri som ble drevet fra Ellingsrud gård, og tok en slutt i 1860-70-årene. Neste skritt er å rydde den gjengrodde kjerreveien fra Nuggerud-jordene og opp over Mølleåsen og ned igjen til ruinene av mølla og sagbrukene. Turstien kan også godt inkludere ruinene av det like gamle teglverket som ligger litt inn fra elva på Lørenskogsiden, og er ganske bortgjemt i kratt. Den fem-etasjes mølla fra 1795 finnes rekonstruert på papiret. Tenk

Sagbruksruinene ruver i gjelet ved Mølleåsen. Mange tror de svære ruinene er mølla, men det er etter sagbruk. Sikkert mye stein fra mølla er gjenbrukt her. Mølla lå vegg-i-vegg. Mølla ble bygd i 1795, den var på 4-5 etasjer. Foto: Lørenskog Elverforum.

Bare litt opprydding og en enkel tursti mangler her.
Foto: Lørenskog Elverforum.

Husmannsplassen Enga er nå sikret mot videre forfall.
Foto: Lørenskog Elverforum.

hva det kunne bety for stedstilhørighet og stolthet for barn og unge i våre områder!

Enga informasjonssenter

Den første stua du kommer til etter parkeringsplassen er husmannsplassen Enga. Den er i dag svært forfallen. Kommunen ville rive, men har trukket rivesøknaden. Byantikvaren ser verneverdiene og vil ha den rehabilitert. Vi har meldt vår sterke interesse i å få et lite lærings- og informasjonssenter i stua. Ellingsrud parsellhage vil gjerne

få utnytte den store tomten til parsellhager. Det passer oss som hånd i hanske. 'Vi' er aksjonsgruppa for bevaring av husmannsplassen Enga, en gruppe med tilknytning til både Oslo og Lørenskog elverforum, Ellingsrud parsellhage, Naturvernforbundet i Groruddalen, Østmarkas venner, Groruddalen historielag, fiskeinteressene, turveutvalget i Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) m.fl. Så langt har vi avholdt oppstartmøte og en workshop. Med økonomisk støtte har arbeidet så vidt begynt. Vi gleder oss til fortsettelsen.

Av Bjørn Einar Sakseid

Biologisk mangfold i Groruddalen: Hestejordene

Groruddalen har mange naturperler til glede for befolkningen mellom ellers nedbygde arealer. Disse er det viktig å ta vare på, og de huser ofte et rikt biologisk mangfold. Et slikt område er Hestejordene i skogen innenfor Linde-rud. Her kan man få et inntrykk av det gamle kulturlandskapet i Aker, delvis beskyttet av markagrensa og holdt i

hevd av lokale ildsjeler i Sandås vel og Rødtvet. Kviger og hester tilbringer sommeren her innenfor gjerder satt opp av ildsjelene. Noe forsiktig skjøtsel i form av uttak av oppslag av osp og rydding og jultrehogst kombinerer det nyttige med det trivelige, og bidrar til et åpent, blomsterrikt landskap til glede for insekter, fugl og folk. I bunnen av de bratte bekkedalene vokser gråor, hassel og ask, og hele området har et rikt insektliv som brødfør mange spurvefugler som trost og sangere.

Flere sjeldne pollinatorer trives her, som f.eks. den gulstripete bjørneblomsterflua, som er oppført som sårbar på Norsk Rødliste. Selv om den er en flue, kan den ligne på en humle. Dette beskytter den mot å bli spist av fugler som nøler mer med å spise en humle enn en flue. Dette kalles mimikry. Også

Den sjeldne og sårbare arten gulstripet bjørneblomsterflue (*Arctophila bombiformis*) fotografert på Hestejordene. Gulstripet bjørneblomsterflue er til forveksling lik hagehumla.
Foto: Bjørn Einar Sakseid.

sjeldne beitemarksopp vokser på Hestejordene, som den grønnngule voks-soppen oppført på Norsk rødliste som sterkt truet.

Like ved Hestejordene ligger også kalkrike Kolås med spennende flora, deriblant flere arter orkideer, steinbrettet med spor av gamle tiders steinbrudd og salamanderdammen hvor barn får sitt første møte med de spennende salamandrene. Rødtvet gård med omkringliggende jorder ligger også like ved, også med spennende biologisk mangfold som f. eks. en stor ask i det sørvestlige hjørnet, som kan være hjem for mange sjeldne insekter. Der har nok larven av svartfottreblomsterflua, oppført som sårbar på rødlista, hatt tilhold.

Som voksne er disse artene avhengige av slike gamle trær samt nærlig-

gende blomster. Blomster som daunesle, som vokser mellom turveien og Rødtvet gård, er også viktige for relativt sjeldne humler som enghumla.

Det er å håpe at den fremtidige byggeprosessen på Rødtvet tar hensyn til biologisk mangfold i planene ved at gjenværende områder får ligge i størst mulig grad slik de er. De bør ikke ødelegges med overdreven parkifisering eller utvidelser av turveien og asfaltering. Det bør ikke legges på jord eller fremmede arter, men tvert imot i størst mulig grad la området være slik det har ligget så lenge. "I begrensning kjenner jeg mesteren seg", som Goethe så klokt sa. Så får vi håpe at Groruddalens befolkning også i framtiden kan nyte godt av det gamle kulturlandskapet med alt sitt mangfold på Hestejordene, Rødtvet og ellers i Groruddalen.

Grønnngul voksopp (*Hygrocybe citrinovirens*) fotografert på Hestejordene. Soppen, som er en av artene med spiss, gul hatt, står oppført på Norsk rødliste som sterkt truet. Foto: Berit Nyrud.

Den store vepselignende svartfottreblomsterflue (*Spilomyia manicata*), oppført som sårbar på Norsk rødliste, er funnet på Rødtvet gård. Foto: Bjørn Einar Sakseid.

Enghumlen (*Bombus sylvarum*) koser seg på Rødtvet gård. Enghumle er vår minste humleart, og gjenkjennes på den karakteristiske lyse summetonen. Foto: Bjørn Einar Sakseid.

Hva videre?

Vi har hittil vært flest medlemmer fra bydel Alna i styret, men har fra valget i 2019 fått inn styrepresentanter fra alle fire bydelene. Det vil gjøre det lettere å bygge opp større aktivitet i hver bydel, med detaljkunnskap om nærområdene, slik at vi f.eks. kan fange opp hvilke **grønne lunger** som er truet, hvordan det står til med **sårbare arter** osv.

Aktivitetsplanen vår for 2019 følger Naturvernforbundets mal:

1. Et slagkraftig lokallag
2. Naturen – livsgrunnlaget vårt
3. Redusere klimagassutslipp
4. Miljøvennlig hverdag.

Den kan leses i sin helhet på nettsiden vår <https://naturvernforbundet.no/noa/groruddalen/>

Vi vil så langt vi har kapasitet være synlige med **stands på bydels- og stedsdager**. De er mange! I den nærmeste tiden vil vi prioritere **valgstands** under Klimavalgalliansens banner, med fokus på aktuelle temaer som **støy, luft og kollektivtransport**. Vi har en rekke forslag til kortsiktige tiltak når det gjelder begrensninger i bilbruk. På lang sikt jobber vi videre for utbygging av **T-bane til Lørenskog** og videre i Akershus, og forbindelser på tvers av dalen.

Vi skal fortsatt engasjere oss i tverrpolitisk aksjonsgruppe **for miljølokk over E6 og mot fortetting/bygging i rød sone**, stille krav til bydelene om planer og rapportering i tråd med Oslo kommunes klimastrategi, engasjere oss i kampanje **mot 3. rullebane** på Gardermoen og jobbe **for kortreiste turopplevelser i nærområdene**.

Vi vil være **pådrivere i nettverk** som Samar-

Smakebiter fra lokallagets
aktivitetsplan for 2019

– noe for enhver å engasjere seg i?

beidsgruppa for klimaspørsmål i Groruddalen, Klimanettverk Ellingsrud og «Humleblokk». **«Grønne nabolagskafeer»** er et samarbeidsprosjekt vi planlegger først i bydel Alna, med fokus på miljøvennlig hverdag. Her vil vi følge opp ideer og forslag fra rapporten **«En spirende dal: fra grått til grønt – urbant landbruk og lokalt engasjement i Groruddalen»** (utarbeidet av Samarbeidsgruppa). Vi vil videreføre **humleprosjektet** som et praktisk tiltak for økt engasjement for biologisk mangfold, i samarbeid med La Humla Suse, Natur vgs mfl. Vi vil jobbe for å **få med private og næringslivet** til å rydde og skjerme, plante og forskjønne.

Vi blir ikke arbeidsledige med det første! Nye medlemmer og støttespillere som vil engasjere seg litt eller mye ønskes hjertelig velkommen til å bli med og sette sitt preg på jobbinga for en grønnere dal.

Følg oss på nett:

- Lokallagets nettside: Naturvernforbundet i Groruddalen
- Lokallagets Facebook-side: Naturvernforbundet i Groruddalen
- Klimanettverk Ellingsrud har egen Facebook-side med samme navn.
- Samarbeidsgruppa for klimaspørsmål i Groruddalen publiserer felles arrangementer og info på Facebook-siden «Grønt skifte» i Groruddalen.
- Humleprosjektet publiserer info på den åpne Facebook-siden «Humleblokk» og i en lukket Facebook-gruppe «Humleambassadører i Groruddalen».
- Våre samarbeidspartnere Groruddalen Miljøforum, Akers avis Groruddalen, Alnaelvas Venner, Lillomarkas Venner, Østmarkas Venner har egne Facebook-sider og nettsider ved samme navn.

Ved Gjermund Andersen

COLUMBI EGG I GREFSENÅSEN

NOA ønsker vern av eventyrskogen i Grefsenåsen. Alpinsenteret ønsker å modernisere anlegget med ny stolheis fra Årvoll og opp til toppen av åsen. Den rette linje for heisen går gjennom eventyrskogen. Er det mulig å forene de to ønskene? NOA mener JA!

Allerede i forbindelse med eventyrskogregistreringen for 14 år siden ble Trollvann -Grefsenåsen plukket ut som ett av de mest verneverdige områdene for naturopplevelse i hele Marka.

Kjempeskog som fremmer identifikasjon. Vilt og spennende. Stor variasjon. En rekke kulturminner. Og alt innen minutters gange fra Markagrensa og store befolkningsgrupper.

I det bratteste partiet i eventyrskogen, omtrent på kote 325, ligger den siste bevarte uteliggerhytta i Oslo – en siste rest av etterkrigstidens boligmangel og vanskelige sosiale forhold. Inn til denne uteliggerhytta går en av Markas mest særpregede adkomster: Under

overhengende bergknauser og omgitt av diger skog går den «hemmelige» stien som uteliggeren benyttet til og fra – en spennende adkomst som trollbinder barn og voksne.

Verneforslag ble spilt inn i forbindelse med Fylkesmannens verneplan etter Markaloven i 2011, men kom ikke med i den prosessen. NOA tok saken opp med miljøvernminister Elvestuen sommeren 2018, og han responderte eksemplarisk, og ba Fylkesmannen om en utredning av hvorvidt området innehadde kvaliteter som kvalifiserte til vern etter Markaloven, og i så fall: om oppstart av en verneprosess. Selv sagt hadde området tilstrekkelig verdi for vern, og nå er verneprosessen i gang – men med en avgrensning eksakt der alpinsenteret ønsker sin heistrasé.

Parallelt med vernearbeidet, har By- miljøetaten i Oslo kommune arbeidet med opprustingsplanene for alpinsenteret, der den nye stolheisen er kjernen i forslaget. Oppstartmelding ble sendt ut rett før påske. Planene går ut på å etablere stolheis fra parkeringsplassen i bunnen av bakken på Årvoll og opp til toppunktet på Grefsenkollen, for på den måten å få fall til både Grefsen- og Trollvannskleiva. Med en slik trasé, vil stolheisen gå rett over den mystiske hulveien inn til uteliggerhytta, og skogen som skjuler den vil måtte fjernes.

Så blir vel dette en «krig» mellom idrett og naturvern igjen? Ikke nødvendigvis. NOA har nemlig brukt mye tid i området og på kart, og fremmet

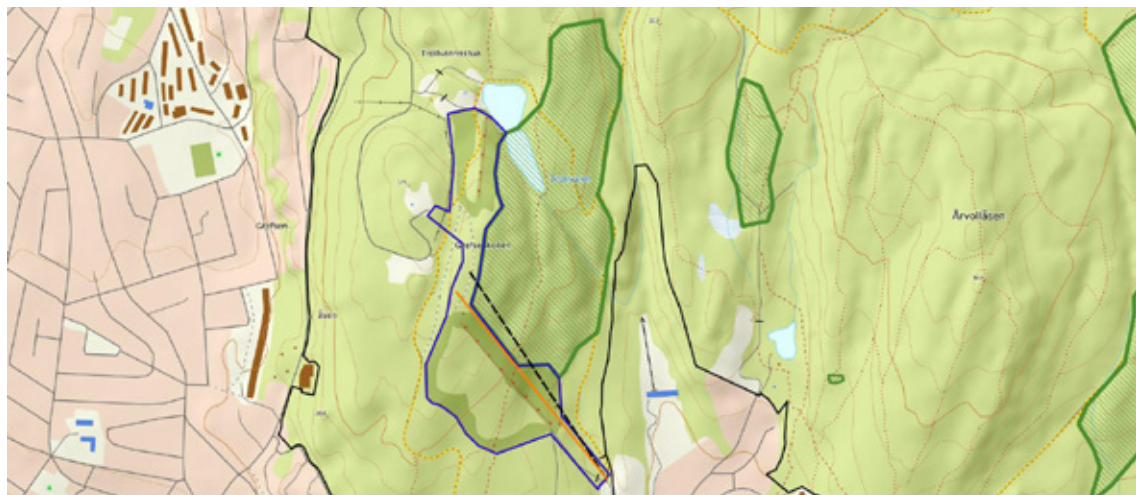
Starten på «hulveien» inn til uteliggerhytta. Her planlegger Bymiljøetaten i Oslo å fjerne eventyrskogen og erstatte den med en stolheis. Foto: NOA.

et alternativt forslag til plassering av heisen som kan skåne eventyrskogen. Ved å flytte toppunktet for den nye heisen ca. 80 meter mot sørvest og å fylle opp terrenget 6-7 meter på det nye toppunktet, vil man kunne oppnå fall i begge retninger, samtidig som heistraseen holdes innenfor dagens fysiske avgrensning av alpinanlegget. NOA anser en slik løsning som et vesentlig mindre alvorlig inngrep i opplevelsesverdiene, enn å lage en ny heistrasé opp gjennom eventyrskogen.

Ved henvendelse til DNT-Oslo og Omegn og Oslo og Omland Friluftsråd, har vi fått disse organisasjonenes støtte til dette løsningsforslaget. Videre skal NOA arrangere befarings med Oslo idrettskrets og Kjelsås IL etter påske for å legge fram forslaget for dem. Vi vil anta at det for brukerne vil være hipp som happ hvor toppunktet for heisen befinner seg, bare det blir fall i begge retninger.

Så da er det bare å vente i spenning – kanskje har vi funnet et Columbi egg?

Utbyggers planlagte trasé for stolheis (svartstiplet). NOAs alternative forslag til trasé (oransje heltrukket linje). Eventyrskogen vi ønsker å verne (grønn skravur).

SETT OG SAKSET
av Ingunn Lund-Vang

Sju av ti ønsker bedre kontroll av scootere

«Det viser en fersk undersøkelse gjennomført av Ipsos, på vegne av Norsk Friluftsliv. I undersøkelsen svarte 73 prosent at de var helt, eller ganske, enige i at det bør bli bedre kontroll av snøscootere og andre motoriserte kjøretøy i naturen. – Dette er en bekymring vi har vært klar over lenge. Ulovlig kjøring er et stort problem flere steder i landet, sier Siri Meland, fagsjef samfunnskontakt i Norsk Friluftsliv. Statens naturoppsyn, som har ansvar for å drive kontroll av ulovlig motorferdsel, mener det bør settes av mer midler til dette. De opplyser om at de anmeldte 122 tilfeller av ulovlig kjøring i 2018.»

Sakset fra norskfriluftsliv.no, publisert 26. mars 2019.

Stubbesitter

DU SKAL IKKE ETE DIN NESTE!

Straks jeg setter det på prent merkes Harald Sverdrups pekefinger ned fra skyen, men det har ikke kommet inn blant dødssyndene ennå – noe å la: «Vær hilset broder hjort, vær hilset søster elg» – kunne han ha deklamert!

Jeg sitter på min stubbe i solbakken som narrer meg april, mellom snøflekker ved Lauvåsen, og venter på den første blåveisen. Med meg har jeg naboens trivelige puddeltispe Leika, leken og glad langt oppe i sin høye alder. Hun har betalt prisen for å bli min søster. Hun har gitt avkall på selvstendigheten fra stammoren ulven, nesten alt for å leve godt i drabantbyen. Men på kjøpet har hun fått helsekort, regelmessige måltider, en god seng, termostattstyrt varme, en god tennisball å leke med – og ikke minst tilhørighet til min flokk. En svært høy pris sier mange, men ikke så veldig mye høyere enn mange av min art betaler heime og ute, innenlands og utenlands.

Leika og jeg fører en inngående samtale der på stubben, om hvem som har det best og hvem som har det verst av våre søsken sammen med mennesket. Hun aksepterer at hun har det best, særlig nå som hun får halve brødskenen med leverpostei. Pelsdyr har det verst, og det

helt unødvendig. Det skjønner også lovgivende myndighet, og vil visst snart rette på det. Ingen mennesker trenger lenger mink- eller revepels for å holde varmen, og ingen spiser revekjøtt eller minkkjøtt heller. Høns har det også ille – det er lenge siden matmor gikk ute på tunet med hvitt forkle, ropte tippa, tip-pa, og strødde korn til hønene, og vi barn fikk premie for å finne eggene.

Reinen har det kanskje friest, men sauen har det best. Sånn kan man sitte og tenke – vårt tannsett, vår arm og vår tarm tilsier at vi trenger til litt kjøtt innimellom alle grønnsakene, for at vi skal få gjort et gagnlig stykke arbeid. Blant både villrein og tamrein er det nok av dyr med horn til at de kan forsvare flokken. Kua har det godt hos en budeie som Anne Saglien (Aft.p. 7.4. 2019) – tross mjølkespreng fordi kalven tas bort. Sauen er også videreutviklet. Til gjengjeld får flokken tilsyn ute, og kommer i fellesrom i hus om vinteren. Og så var det braken av alle de gjengroende fjellbeitene våre, da! Altså spiser jeg fårekjøtt med ganske god samvittighet i en ulvetid.

Vi høres av!

KreativStrek/Sundhell

NOA HAR FÅTT TILDELING FOR Å STØTTE LOKALLAGENES PLASTRYDDE-PROSJEKTER

Skal lokallaget ditt gjennomføre plastryddetiltak: en rydde dag, strandryddedag, aksjon for handle nett ved butikker, kampanje mot plastembalasje o.l. Send oss en enkel beskrivelse av arrangementet og få opp til 5000,- per aktivitet. Vi ønsker en kort beskrivelse av hva som ble gjort, samt bilder fra arrangementet. Enkelt skjema for søknad og rapport, vil bli tilgjengelig på www.noa.no Vi vet mange gjør mye allerede og gleder oss til å få visst frem det store engasjementet i organisasjonen. Prosjektet er støttet av Miljødirektoratet.

Søknad sendes til noa@noa.no

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til noa@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I ASKER

Kontaktperson: Jan Häusler, 982 99 667, asker@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Kontaktperson: Thomas Westly, Postboks 252, 1319 Bekkestua, 950 20 722
baerum@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I FET

Kontaktperson: May Oldervik, 997 41 483, fet@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I GORUDDALEN

Kontaktperson: Helen Svensson, 917 64 902, goruddalen@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I LØRENSKOG

Kontaktperson: Tom Clark, 977 10 561, lorenskog@naturvernforbundet.no og clarkgorko@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NANNESTAD/GJERDRUM

Kontaktperson: Kåre Hombles, 926 96 375, k.hombles@online.no

NATURVERNFORBUNDET I NES

Kontaktperson: Karin Olsen, 419 20 615, nes@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET PÅ NESODDEN

Kontaktperson: Peter Schjølberg, 908 46 613, peterschjo@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NITTEDAL

Kontaktperson: Hiltrud Hemmersbach, 67 07 95 44, naturvernittedal@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I OPPEGÅRD

Kontaktperson: Mariella Memo, marimemo@online.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO NORD

Kontaktperson: Åke Hartmann, Ullevålsveien 52, 0454 Oslo, 901 01 415, oslonord@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO SØR

Kontaktperson: Ingvild Melvær Hanssen, 990 04 232, oslosor@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO VEST

Kontaktperson: Colin Murphy, 481 43 588, oslovest@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO ØST

Kontaktperson: Pernille Hansen, 997 74 337, osloost@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I SKEDSMO

Kontaktperson: Sverre Solberg, 959 98 790, skedsmo@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I SKI

Kontaktperson: Stein Kr. Martinsen, 930 81 173, gaupestein@online.no

NATURVERNFORBUNDET I FOLLO

Kontaktperson: Kristian Vahl Østbye, Ugleveien 15, 1555 Son, 971 74 728,
kristian.ostbye@bym.oslo.kommune.no

NATURVERNFORBUNDET I ÅS

Kontaktperson: Hans Erik Lerkelund, 988 49 397, lerkelund@gmail.com

NATUR OG UNGDOM/NNV - OSLO STUDENTLAG

Kontaktperson: Aurora Kobernus, 944 29 340, aurorakobernus@gmail.com

NATUR OG UNGDOM/NNV - ÅS STUDENTLAG

Kontaktperson: Marie Kolvik Valøy, 941 95 456, marie.kolvik.valoy@gmail.com

NATUR OG UNGDOM/NNV - OSLO MET

Kontaktperson: Elise K. Lie, 481 61 759, elise.k.lie@live.no

NATUR OG UNGDOM/NNV - ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

Kontaktperson: Erling Stangnes, 458 01 428, erlingstangnes@gmail.com

KONTAKTPERSONER I REGIONER UTEN LOKALLAG

FROGN Kontaktperson: Sylvi Ofstad, 954 63 522, s-ofstad@online.no

SØRUM Kontaktperson: Helge Njaa, 905 00 728, h-njaa@online.no

ENEBAKK Kontaktperson: Kjell Arild Ødegård, 473 82 810

AURSKOG-HØLAND Kontaktperson: Yvonne Ødegaard, 477 12 456, yvonneodegaard@gmail.com

SETT OG SAKSET

av Ingunn Lund-Vang

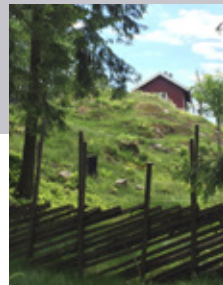
Tryggere sykling i hovedstaden

«Dronning Eufemias gate, Oslos nye parade-gate gjennom Bjørvika, utvides med bredere buss- og sykkelfelt.» Helt siden gaten ble åpnet for trafikk i 2014, har forholdene for syklistene i Dronning Eufemias gate fått kritikk. Nå kommer Statens vegvesen dem i møte. Denne våren skal sykkelveiene i Bjørvika rustes kraftig opp, slik Aftenposten skrev i vinter.»

«Et økende antall skader på syklistene har skjedd i Oslos ferskeste bydel Bjørvika. Hovedkrysset i Dronning Eufemias gate (ved Operaen) har på få år rykket opp på ulykkestoppene i Oslo. Så er den også den nest mest syklede gaten i Oslo (810 passeringer i timen i rushtid i 2018), ifølge Statens vegvesens tellinger.» «Dronning Eufemias gate har fått mye kritikk, spesielt fra syklistene, som følger seg utrygge. Busser som står i, eller sneier innom, sykkelfeltet er et vanlig syn. Nå skal imidlertid både syklistene og busser få bredere felt, når gaten bygges om på nytt.»

Sakset fra saken Den siste sykkelturen i Aftenposten. Publisert 24. april, av Robert Veiaaker Johansen, Bjørn Egil Halvorsen, Per Byhring (multimedia), Tor G. Stenersen (foto).

AKTIVITETSKALENDER | JUNI

2. JUNI | KL. 10.30–16.00 | BYNATURENS DAG

STED: HUSEBYLEIREN. Bynaturens dag feires ved slåttengen ved Husebyleiren 2. juni. Bli med og opplev og oppdag skjulte skatter i Husebyskogen og Mærradalen. Det blir humlevandring, artsjakt og rydding av slåtteng, planting av humlevennlige blomster og frø til de som vil plante i egen hage.

5. JUNI | VERDENS MILJØDAG

Oslo Pix -filmfestival feirer miljøhovedstaden og Verdens Miljødag. NOA skal bidra til å markere Verdens Miljødag på festivalen. Vil du bli med å gjøre naturen og miljøet synlig? Ta kontakt med Siri Toleffsen: siri@noa.no

13. JUNI | KL. 18.00 | NOAs SOMMERFEST PÅ FRØNSVOLLEN

STED: FRØNSVOLLEN, 3 KM FRA FROGNERSETENREN T. Bli med å feire sommeren på Frønsvollan. Er det fint vær, blir det tunfest, ellers trekker vi inn i stallen. Hyggelig blir det uansett. Åpent for nye og gamle medlemmer. Dette er en fin anledning å bli kjent med organisasjonen.

18. JUNI | KL. 16.00 | BIOMANGFOLD I GAMMELSKOG LANGS LYSAKERELVEN

STED: VED EKRAVEIEN. Lyst til å ta en tur i skogen uten å forlate byen? Bli med på guidet tur med biologer i vakker skognatur ved elven! Gammelskog og elvenatur byr på et spennende mangfold av arter. På turen ser vi på vedboende sopp og planter som tilhører urørt natur. Turen går langs Lysakerelven fra Grinidammen. Terrenget kan bli krevende til tider. Det er gratis å bli med, og åpent for alle! Arrangør: Monark Miljøvern og bevaring av naturmangfold og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. Ved spørsmål ta kontakt med monark@monark.no

22. JUNI | KL. 16.30 | BIOMANGFOLD I GAMMELSKOG LANGS ALNAELVA

STED: BRYNSENG T-BANE STASJON. Bli med på guidet tur med biologer i vakker skognatur ved Alnaelva! Gammelskog og elvenatur byr på et spennende mangfold av arter. På turen ser vi på vedboende sopp og planter som tilhører urørt natur. Turen går langs Alnaelva fra Brynseng gjennom Svartdalsparken. Lettgått terreng. Arrangementer er gratis og åpen for alle! Arrangør: s.o.

DATO SE: NOA.NO | ARTSMANGFOLD PÅ ØYENE I OSLOFJORDEN – GRESSHOLMEN

STED: GRESSHOLMEN, KAIA KL. 12.05 (TA BÅT FRA B3 KL. 11.45 FRA AKER BRYGGE). I forbindelse med Biomangfoldsuka og Oslo som Miljøhovedstad arrangerer Naturvernforbundet i Oslo og Akershus tur til Gressholmen. Vår fjordfantast Jørn Erik Bjørndalen er turleder på denne unike turen. Ta med matpakke og noe å drikke. Turen tar noen timer og vi legger vekt på en hyggelig og lærerik opplevelse.

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus